

ТУРИЗМ: МИРОВОЙ ОПЫТ
ТУРИЗМ: ӘЛЕМДІК ТӘЖІРИБЕ
TOURISM: WORLD EXPERIENCE

FTAXP 06.52.17

ӘОЖ 33.336

<https://doi.org/10.46914/1562-2959-2021-1-3-187-193>

Л.М. ШАЯХМЕТОВА,*¹

докторант.

*e-mail: Liliya-shayahmetova@mail.ru

¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия

ұлттық университеті,

Қазақстан, Нұр-сұлтан қ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТУРИЗМ ИНДУСТРИЯСЫНА
ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТИІМДІЛІГІ

Андатпа

Мақаланың мақсаты – Қазақстан Республикасының туризм индустриясына инвестициялардың экономикалық тиімділігін зерттеу. Мақалада Қазақстан Республикасында туризм индустриясын тиімді дамыту үшін инвестициялар тарту тетіктері және индустрияға салымдарды шоғырландыру мәселелері зерттеліп, қалыптасқан жағдайды талдау арқылы даму перспективалары айқындалды. ҚР туризм индустриясындағы инвестициялық процестің тиімділік көрсеткіштері зерттелді, COVID–19 пандемиясының салдары қаралды. Экономика мен қоғамдағы соңғы тенденцияларды ескере отырып, саланы қалпына келтіру үшін қажетті жағдайлар бағаланды. Коронавирус пандемиясы 2020 ж. басында әлемдік экономиканың барлық салаларының, соның ішінде туризм индустриясының жағдайы мен одан әрі дамуына үлкен әсер етті. Туризм индустриясындағы мұндай ауыр дағдарыс Екінші дүниежүзілік соғыстан бері байқалмаған. Дегенмен, кез-келген дағдарыс тек теріс салдарға ғана әкеле бермейді. Жүргізілген талдау туристік инфрақұрылымның дамымағандығын, туристік бизнестің оны дамытуға қаражат салуға дайын еместігін көрсетті, ал бұл жаһандық инвестицияларды қажет етеді. Мақалада туристік қызметтерді цифрландыру процестерін жеделдету, заманауи технологияларды белсенді енгізу, сондай-ақ туризмнің экологиялық аспектісін өзектендіру, бүкіл ел бойынша туристік бағыттардың географиясын кеңейту және т.б. сияқты бүкіл туристік индустрия үшін маңызды осы сынақтың қазіргі заманғы шындықтары мен инновациялық сын-қатерлері қарастырылады. Зерттеу нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар мен ұсыныстар инвестициялық шешімдер қабылдау кезінде пайдаланылып, туризмдегі инвестициялық процестерді зерделеу кезінде оқу-әдістемелік материалдар ретінде қолданыла алады.

Тірек сөздер: туризм индустриясы, инвестициялар, тиімділік, перспективалар, экономика, қызмет көрсету, технологиялар.

Кіріспе

Туризм индустрия ретінде заңды түрде қарастырылады, себебі туристік қызмет өнім өндірумен және қызмет көрсетумен және оларды сатумен байланысты [1, 13].

Мақаланы жазудың негізгі мақсаты – ҚР туризм индустриясындағы инвестициялық процестің тиімділігін зерттеу, сондай-ақ қазіргі жағдайды талдау негізінде мәселелерді анықтап, дамудың негізгі бағыттарын айқындау.

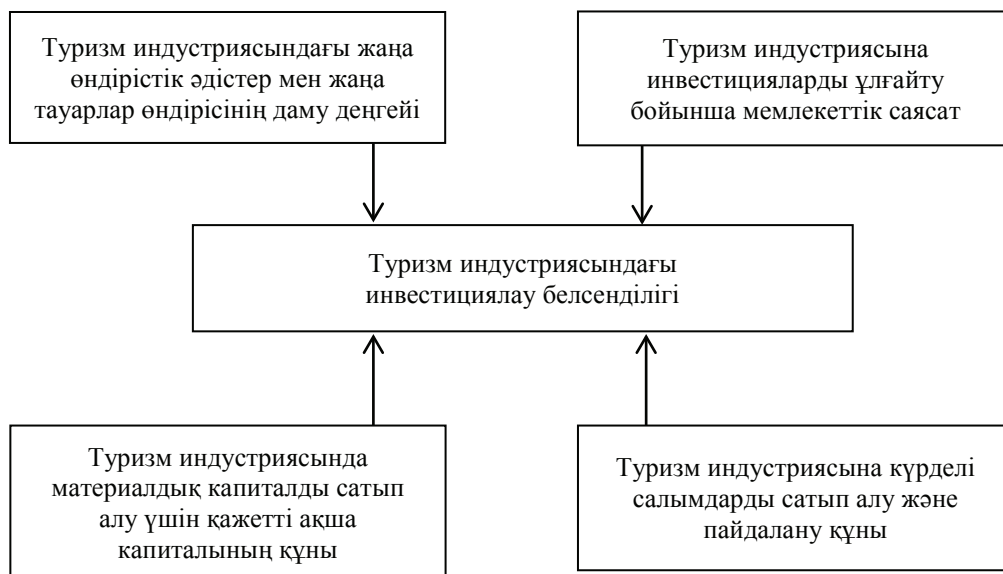
Зерттеудің теориялық және әдіснамалық негізін туризм индустриясындағы инвестициялық көрсеткіштер, инвестициялық процестің тиімділік мәселелері бойынша отандық және шетелдік экономистердің еңбектері құрады. Мақаланы жазу барысында монографиялық, экономикалық және статистикалық зерттеулердің кешенді әдістері қолданылды. Талдаудың бастапқы материалы ретінде Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің жинақтары және «KazakhTourism» ҰК статистикалық деректері пайдаланылды.

Негізгі ережелер

Туризм индустриясының өзіне тән ерекшелігі – ол материалдық және материалдық емес өнімдер өндіретін кәсіпорындарды біріктіреді. Туристік қызметтер мен туристік тауарлар туризм индустриясының дайын өнімі ретінде танылады.

Әлемдегі пандемияға дейін даму қарқыны мен экономикалық көрсеткіштері бойынша туризм индустриясы локомотив саналды, тек мұнай-газ өнеркәсібі даму көрсеткіштерінің өсуі бойынша озып отырды, әлемдік қызметтердің шамамен 10%-ы қонақжайлылық саласында көрсетілді, индустрияға қатысушылар салықтың 5%-ын төледі, инвестицияның әлемдік көлемінің 7%-ы туризм индустриясының үлесіне тиді. 2020 жылдың наурыз айының соңында Дүниежүзілік саяхат және туризм кеңесі WTTC COVID–19 жаһандық қауіп-қатері салдарынан туризмдегі жұмыс орындарының қысқаруы туралы болжам жасады (50 миллион орынға дейін).

Туризм индустриясын инвестициялау – бұл инвесторларды пайда табу мақсатында туризм объектілеріне капиталды тарту болып табылады. Бірақ инвесторларға ең басты талап – ол пайда табудың үздіксіз және тәуекелсіз болуы. Инвестицияланған қаражаттың қайтарым пайызы инвестицияланған капитал көлемінен асқан кезде туризм индустриясына инвестиция салу көлем артады. Туризм индустриясына инвестициялар көлемі қайтарым көлеміне тең болған кезде туристік инвестициялардың тиімділігі нөлге тең болады. Туризм индустриясындағы инвестициялық белсенділік инвесторлардың инвестицияларынан алатын пайдасына байланысты. Инвесторларды индустрияға шоғырландырудың негізгі факторлары 1-суретте көрсетілген.

Сурет 1 – Туризм индустриясындағы инвестициялардың белсенділігіне әсер ететін негізгі факторлар

Қазақстан Республикасы шикізат саласына ғана емес, сондай-ақ қызмет көрсету саласына да инвестициялар салу үшін тартымды ел болып табылады. Елдің экономикасы соңғы жылдары айтарлықтай өсті, халықтың өмір сүру деңгейі айтарлықтай өсті, өмір сапасы жақсарды. Қазақстандықтар демалыс сапасына көп көңіл бөле бастады. Туризм индустриясы ҚР-да жеке перспективалы кластерге айналды, себебі еліміздің осы кластерді дамытуға жағдайы бар.

Әдебиетке шолу

Туризм индустриясының даму тарихы отандық қазақстандық авторлар Г.Р. Мырзағұлов пен М.О. Тұмажановтың еңбектерінде көрініс тапты, онда олар адам өмірінің сапасын арттыру және халықтың өмір сүру деңгейін жақсарту болып табылатын туризмнің басты әлеуметтік мақсатын белгіледі. Туризмнің негізгі әлеуметтік құндылығы – кездесулер ұйымдастыру, табиғатпен және жаңа адамдармен қарым-қатынас жасау. Өйткені, адамзат қоғамының ең жоғары

деңгейі (идеал) – бұл адами қатынастардың оң формаларын көбейту, сондай-ақ осы формаларды тиімді пайдалану [2, 7].

И.В. Зорин өз ғылыми еңбектерінде туристік жүйе үш супер жүйенің – табиғаттың, қоғамның, ұлттық экономиканың қиылысында қалыптасады және барлық көрсетілген супер-жүйелердің құрамдас бөліктерін қамтиды: табиғи туристік ресурстар, туристер, туристік құралдар екенін айқындап суреттейді. Туризм индустриясының жағдайы осы үш супер жүйенің жағдайына тікелей байланысты [3, 14].

Нарықтық экономика жағдайында қонақ үй кәсіпорындарының жұмыс істеу ерекшеліктерін ескере отырып, туризм индустриясы экономикасының негізгі аспектілері және туризмнің экономикаға әсерін жоспарлау және бағалау үшін туризм статистикасының маңызы орыс ғалымы М.А. Морозовтың еңбектерінде көрсетілген [4, 113].

Туризм индустриясына инвестиция салу дегеніміз – пайда табу мақсатында туристік бизнеске инвесторлардың капиталын орналастыру. Капитал өндірістің негізгі факторларының бірі болғандықтан, туристік индустрияның өнімді өткізу мүмкіндігі инвестицияланған капиталға тікелей байланысты.

Бүгінгі таңда бүкіл әлем бойынша «Ұлы карантин» деп аталатын COVID-19 жаһандық пандемиясының пайда болуы жағдайында Қазақстан экономикасының ағымдағы жай-күйі және туризм индустриясының орта мерзімді даму перспективасын айқындап жоспарлауға мүмкіндік бермейді. Ағымдағы жылдың бірінші тоқсанының қорытындысы бойынша негізгі капиталға салынған инвестициялардың өсу қарқынының өткен жылғы 8,5 көрсеткіштен кейін 5,1%-ға дейін баяулауы байқалады.

Үкімет Қазақстанның ұзақ мерзімді даму бағдарламасында туризм индустриясын басым деп белгіледі. Қазіргі заманғы туризм индустриясы Халықаралық қызметтер нарығының жоғары табысты және қарқынды дамып келе жатқан сегменттерінің бірі болып табылады. Туризм – тез және тұрақты дамып келе жатқан, экономиканың барлық салаларына және қоғамның әлауқатына қоршаған ортаға күшті әсерін тигізетін индустрия.

Қазақ елінде туризм индустриясының даму алғышарты заманауи экономикалық, әлеуметтік пайдасы орасан зор және шекаралас елдермен бәсекеге қабілетті туристік кешен құру болып табылады.

Материалдар мен әдістер, нәтижелер

Еліміздің Ұлттық Банк деректеріне сүйенетін болсақ, тәуелсіздік жылдары Қазақстан Республикасы экономикасына тікелей шетелдік салымдардың жалпы ағынының жиынтық көлемі шамамен \$350 миллиардты құрады, бұл ретте 2019 жылдың қорытындысы бойынша ТШИ-дің (тікелей шетелдік инвестициялар) Қазақстанға жалпы ағыны 2018 жылғы \$24,3 миллиардқа карағанда \$24,1 миллиардты құрады.

2019 жылда Қазақстан экономикасына тікелей шетелдік инвестициялар көлемі ең жоғары бес ел өзгеріссіз қалды. Нидерландыдан келген инвесторлар ең көп инвестиция салды – \$7,3 млрд (30,2% үлесімен), АҚШ-тан инвесторлар – \$5,5 млрд (23,0%), Швейцариядан – \$2,2 млрд орналасты, Қытай инвесторлары Ресей Федерациясынан инвесторларды ығыстырып, 4-орынды – \$1,7 млрд (7,0%) иеленді, ал РФ көшбасшылар бестігін – \$1,4 млрд (5,8%) жауып тастады.

Сондай-ақ, Беларусь пен Франциядан тікелей шетелдік инвестициялар ағынының оң динамикасын атап өткен жөн. 2019 жылдың қорытындысы бойынша Беларусь инвесторлары салым көлемін 50%-ға \$59 млн-нан \$87 млн-ға дейін, ал француз инвесторлары – 17%-ға \$916 млн-нан \$1,1 млрд-қа дейін ұлғайтты. Өз кезегінде белсенділіктің төмендеуін Бельгия, Канада, Люксембург, Германия және Үндістанның инвестициялық ағындары көрсетті. 2018 жылғы \$2,1 млрд-пен салыстырғанда, өткен жылы бұл елдердің үлесіне тек \$1,6 млрд келді.

2019 жылы Қазақстан Республикасында туризмге инвестициялар ел тарихындағы рекордтық көрсеткішке жетті – 153,7 млрд теңге.

Туризм индустриясы ұлттық ауқымда әлеуметтік-экономикалық әсері аз қалыпты қарқынмен дамуда. 2019 жылы WTTC әдіснамасы бойынша туризмнің ЖІӨ-нің жалпы көлеміндегі жиынтық үлесі 5,6%-ды құрады [3]. Қазақстан экономикасына келетін болсақ, Азия Даму Банкі

(АДБ) Қазақстанның жалпы ішкі өнімінің (ЖІӨ) өсуі 2020 жылы COVID-19 экономикалық салдарынан және оларға бағаның төмендеуіне байланысты мұнай мен газ өндірудің қысқаруына байланысты 1,8%-ға дейін қысқарады деп болжайды. Алайда, 2021 жылы экономика өсуді көрсетеді деген болжам бар және 3,6% құрайды деп күтілуде, бұл инвестициялардың өсуіне және мұнайдан жоғары кіріс көрсеткішіне байланысты болуы ықтимал.

Еліміздің туристік әлеуетін дамытуды тартылған қормен жеткілікті деңгейде қамтамасыз ету мақсатында «KazakhTourism» ҰК отандық және шетелдік инвестицияларды тарту бойынша жұмыстарды жоспарлап, жүзеге асырады.

Талқылаулар

Осылайша, 2028 жылға дейін туристік сала жобаларына кемінде 39 млрд теңге инвестиция тарту жоспарлануда. Жобаларды іске асыру шеңберінде «KazakhTourism» ҰК қатысуымен 2028 жылға қарай басым туристік дестинацияларда 1800 төсек-орынға арналған нөмірлік қорды ұлғайту жоспарлануда. 2018 жылы туризм индустриясында ең танымал америкалық McKinsey&Company консалтингтік компаниясының Қазақстандық филиалы мен австриялық MasterconceptConsulting компаниясының қатысуымен туризм индустриясындағы объектілерді дамытудың мастер-жоспарлары әзірленді.

Шетелдік компаниялар елде қалыптасқан жағдайларда жүйелі тәсілді талап ететін аумақты кешенді басқаруды, оның орнықты дамуын міндет етіп қоймайды және ондағы елді мекендер мен басқа да объектілерді қоса алғанда, оның ықпал ету аймағымен жиынтығында жергілікті туристік объектінің әлеуетін қарастырмайды.

Объектінің тарихына экскурсияны, дәстүрлер мен менталитеттің ерекшеліктерін зерделеуге уақыттың жетіспеуіне байланысты олар бір тар міндетті орындауға – бүкіл туристік-аумақтық кешеннің ерекшеліктері мен даму әлеуетін ескермей, тапсырыс берілген объектіге мастер-жоспар жасауға бағытталған. Дайын мастер-жоспарлардың негізгі мақсаттарының бірі инвесторларды тарту қажеттілігін айқындау.

Бірақ бұл жергілікті әкімдіктерге инвесторларды іздеуді және инвестициялық объектінің тартымдылығын арттыруды басымдыққа қою керек екенің айқындайды. Туризм индустриясына инвесторларды тарту мақсатында кәсіпкерлер келесі талаптарды ұмытпауы қажет: процестің барлық қатысушылары үшін «ойын ережелері» анықталған жерге, яғни өзара әрекеттесудің заңды механизм қызметі тиімді, тәуекел аз объектіге назар аударатыны және ақша салудың бастапқы кезеңінде ғана емес, сонымен қатар эксплуатация сатысын да бағалайтыны, инфра-структураны даму перспективасына және т.б.

Нәтижелер. Жүргізілген зерттеулер туристік саланың әлеуеті жеткіліксіз пайдаланылатынын көрсетеді. Қазақстан Республикасының Туризм индустриясы қазақстандық ғалым-экономистермен жеткілікті зерттелмеген.

Елімізде туризм индустриясын тиімді дамыту үшін келесі бағыттарда жұмыс жүргізілуі тиіс:

1. Туристік ресурстарды, инфрақұрылымды, адами ресурстар мен көрсетілетін қызметтердің сапасын, стратегиялық орналасу мекен-жайын туристік ағынды басқару, аударма қызметтеріне қолжетімділікті, экологиялық қауіпсіздікке талдау жүргізу.

2. Маркетингтік талдау жүргізу және маусымдық сапарлар жайлы толық деректер жинау, жергілікті туризм қызметтерінің негізгі тенденциялары жайлы сапалы жарнамалық хабар беруді қамтамасыз ету.

3. Инфраструктураны бағалау, жолдардың, қоғамдық көліктердің, тұрғын үйлердің, өнімдердің, туристік қызметтердің сапасын тексеру.

4. Туристік сервистерді цифрландыру процестерін жеделдету, қазіргі заманғы технологияларды (мысалы, үлкен деректер, жасанды интеллект және т.б. неғұрлым белсенді енгізу, сондай-ақ туристік өнімнің экологиялық аспектісін өзектендіру, туристік маршруттардың географиясын кеңейту және т.б. 2019 жылғы мамырда ҚР-ның туризмды дамытудың 2019–2025 жылдарға арналған бағдарламасы бекітілді [5].

Туризм индустриясы көптеген байланысты салалармен өзара әрекеттеседі және бүкіл индустрияның тиімділігі олардың келісілген қызметіне байланысты. Бірегейлі үйлестіруші және бренд-менеджер рөлін орындау үшін, сондай-ақ Қазақстанның туристік саласын жүйелі және институционалдық дамытуды қамтамасыз ету мақсатында «KazakhTourism» ҰК акционерлік қоғамы құрылды.

Туризм индустриясы – өзге салалармен селбесе жұмыс жүргізеді. Яғни, оның дамуы өзге де салалардағы жұмыстардың жолға қойылуымен тікелей байланысты [6]. Осыған орай, «KazakhTourism» ҰК акционерлік қоғамы 2019–2028 жылдарға арналған даму стратегиясын бекіту туралы қаулы жариялады.

Қазақстан Республикасында туризмді дамытудың ең басты шарты жергілікті халықтың ел ішінде демалуға шешім қабылдауына сапалы жағдай жасау, қазіргі кездегі COVID–19 байланысты пандемия жағдайы осы шешімнің өзекті екенін айқындады [7].

Қысқа мерзімді перспективада COVID–19 өршуі қазақстандық премиум-класс қонақ үй бизнесіне қатты соққы беруі мүмкін. Өйткені, 5 жұлдыз сегментінде шетелдік бизнес-туризм қонақтар құрылымының 75%-дан астамын алады. Халықаралық тасымалдарды шектеу іскерлік туризмді қысқартты. 3 жұлдызды сегмент неғұрлым тұрақты, өйткені қонақтардың 50%-дан астамы – жергілікті халық, тұрақты жолаушылар қатынастары пандемияның екінші толқыны бойынша тыйым салынған шараларды жойғаннан кейін қалпына келеді деп болжауға болады.

Халықаралық әуе және теңіз қатынастарына тәуелді нарықтар лезде құлдырауға бейім. Ішкі автомобиль туризміне бағытталған нарықтар (әсіресе ашық ауада демалуды ұсынатындар) кез-келген туризм нарығындағы сұраныс белсенділігінің төмендеуіне төзімді болып келеді.

Қорытынды

ҚР-да туристік индустрияны тиімді дамыту үшін бүгінгі күні жеке секторларда, жергілікті қоғамдастықтарда, өңірлерде туристік дестинацияларын басқару жөніндегі ұйымдардың тартылуын бағалау үшін стейкхолдерлердің талдауы жоқ, туристік дестинациядағы сервис әлі де төмен деңгейде қалып отыр. Оған басты себеп – қаражаттардың жетіспеушілігі, туристерге қызмет көрсететін кәсіпорындар сауалнама жүргізбейді немесе қызметтер сапасын бақылау жөнінде зерттеу жүргізбейді, фидбек жоқ, «Қазақ Туризм» АҚ осы мәселелерге мониторинг жүргізумен айналыспайды. Бұл мәселелерді шешу үшін инвестициялық қаржыларды елге шоғырландыру қажет.

КВИ-ға байланысты дағдарыс аяқталған кезде, шетелден туристер ағының қалпына келтіруге көп уақыт кетуі мүмкін, бірақ тарихқа үнілетін болсақ, кез-келген дағдарыс жаңару мүмкіндігін береді. Тіпті ең пессимистік сценарий экономикалық белсенділікті қалпына келтіруді болжауға мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Абенова Е.А. Инфраструктура туризма: учебное пособие. – Алматы, 2013. – 180 с.
- 2 Мырзагулова Г.Р., Тұмажанова М.О. Туризм тарихы және оның әдіснамасы. – Алматы, 2019.
- 3 Зорин И.В., Квартальнов В.А. Энциклопедия туризма. – М.: Финансы и статистика, 2003.
- 4 Морозов М.А., Морозова Н.С., Карпова Г.А., Хорева Л.В. Экономика туризма. – Москва: Федеральное агентство по туризму, 2014. – 320 с.
- 5 ҚР туристік саласын дамытудың 2019-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. URL: <https://primeminister.kz/ru/gosprogrammy/gosudarstvennaya-programma-razvitiya-turistskoy-otrasli-respubliki-kazahstan-na-2019-2025-gody> (өтініш берген күні: 19.11.2020)
- 6 Shayakhmetova L., Maidyrova A., Moldazhanov M. State Regulation of the Tourism Industry for Attracting International Investment. *Journal of Environmental Management and Tourism*, [S. l.], v. 11, n. 6, sep. 2020. – P. 1489–1495.
- 7 Ішкі туризмді дамыту, онлайн-платформаларды кеңейту және Қазақстанда демалатын орындардың топ-10 – Kazakh Tourism. URL: <https://primeminister.kz/kz/news/interviews/razvitie-vnutrennego-turizma-rasshirenie-online-platform-i-top-10-mest-dlya-otdiha-v-kazahstane-kazakh-tourism-18570>

REFERENCES

- 1 Abenova E.A. (2013) Infrastruktura turizma: uchebnoe posobie. Almaty, 180 p.
- 2 Myrzagulova G.R., Tūmajanova M.O. (2019) Turizm tarihy jāne onyñ ādısnamasy. Almaty.
- 3 Zorin I.V., Kvartal'nov V.A. (2003) Jenciklopedija turizma. – M.: Finansy i statistika.
- 4 Morozov M.A., Morozova N.S., Karpova G.A., Horeva L.V. (2014) Jekonomika turizma. – Moskva: Federal'noe agentstvo po turizmu, 320 p.
- 5 QR turistik salasyn damytudyñ 2019-2025 jyldarğa arnalğan memlekettik bağdarlamasy. URL: <https://primeminister.kz/ru/gosprogrammy/gosudarstvennaya-programma-razvitiya-turistskoy-otrasli-respubliki-kazahstan-na-2019-2025-gody> (ötiniş bergen küni: 19.11.2020)
- 6 Shayakhmetova L., Maidyrova A., Moldazhanov M. (2020) State Regulation of the Tourism Industry for Attracting International Investment. Journal of Environmental Management and Tourism, [S. 1.], v. 11, n. 6, sep. pp. 1489–1495.
- 7 Işkı turizmdı damytu, onlain-platfomalardy keñeitu jāne Qazaqstanda demalatyn oryndardyñ top-10 – Kazakh Tourism. URL: <https://primeminister.kz/kz/news/interviews/razvitie-vnutrennego-turizma-rasshirenie-online-platform-i-top-10-mest-dlya-otdiha-v-kazahstane-kazakh-tourism-18570>

Л.М. ШАЯХМЕТОВА,*¹

докторант.

*e-mail: Liliya-shayahmetova@mail.ru

¹Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Казахстан, г. Нур-Султан

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНВЕСТИЦИЙ В ИНДУСТРИЮ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Цель статьи – исследование экономической эффективности инвестиций в индустрию туризма Республики Казахстан. В статье изучены механизмы привлечения инвестиций для эффективного развития индустрии туризма в Республике Казахстан и вопросы консолидации вложений в индустрию, определены перспективы развития путем анализа сложившейся ситуации. Изучены показатели эффективности инвестиционного процесса в индустрии туризма РК, рассмотрены последствия пандемии COVID–19. С учетом последних тенденций в экономике и обществе оценивались условия, необходимые для восстановления отрасли. Пандемия коронавируса в начале 2020 г. оказала большое влияние на состояние и дальнейшее развитие всех отраслей мировой экономики, в том числе индустрии туризма. Такого серьезного кризиса в индустрии туризма не наблюдалось со времен Второй мировой войны. Однако далеко не каждый кризис может привести только к негативным последствиям. Проведенный анализ показал неразвитость туристической инфраструктуры, неготовность туристического бизнеса вкладывать средства в его развитие, что требует более глобальных объемов инвестиций. В статье рассматриваются современные реалии и инновационные вызовы этого важного для всей туристской индустрии испытания: ускорение процессов цифровизации туристских сервисов, более активное внедрение современных технологий, а также актуализация экологического аспекта туризма, расширение географии туристских маршрутов по всей стране и др. Выводы и предложения, сделанные по результатам исследования, могут быть использованы при принятии инвестиционных решений, применяться в качестве учебно-методических материалов при изучении инвестиционных процессов в туризме.

Ключевые слова: индустрия туризма, инвестиции, эффективность, перспективы, экономика, сервис, технологии.

L.M. SHAYAKHMETOVA,*¹

PhD student.

*e-mail: Liliya-shayahmetova@mail.ru

¹L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan, Nur-Sultan

ECONOMIC EFFICIENCY OF INVESTMENTS IN THE TOURISM INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Abstract

The article examines the mechanisms of attracting investment for the effective development of the tourism industry in the Republic of Kazakhstan and the issues of consolidation of investments in the industry, determines the

prospects for development by analyzing the current situation. The efficiency indicators of the investment process in the tourism industry of the Republic of Kazakhstan were studied, and the consequences of the COVID–19 pandemic were considered. Taking into account the latest trends in the economy and society, the conditions necessary for the recovery of the industry were evaluated. The coronavirus pandemic in early 2020 has had a major impact on the state and further development of all sectors of the world economy, including the tourism industry. Such a serious crisis in the tourism industry has not been observed since the second world war. However, not every crisis can only lead to negative consequences. The analysis showed the underdevelopment of the tourist infrastructure, the unwillingness of the tourism business to invest in its development, which requires more global investment volumes. The article examines modern realities and innovative challenges of this test, which is important for the entire tourism industry, such as accelerating the digitalization of tourist services, more active implementation of modern technologies, as well as updating the ecological aspect of tourism, expanding the geography of tourist routes throughout the country, etc. The conclusions and suggestions made based on the results of the study can be used in making investment decisions, used as educational and methodological materials in the study of investment processes in tourism.

Key words: tourism industry, investments, efficiency, perspectives, economy, service, technology.